

Vuurwerk en hulphond

Vuurwerk en (hulp)hond

Het effect van knalvuurwerk op een (hulp)hond.

Beste leden college burgemeester en wethouders,

Knalvuurwerk irriteert veel inwoners uit onze gemeente. Irritatie is geen meetbaar gevoel en wordt door de ontvanger gemeten met eigen emotie. Om te begrijpen wat knalvuurwerk kan veroorzaken bij een hond hebben we feiten nodig die vrij zijn van menselijke emotie. Alleen dan kunnen we de hond begrijpen. In onderstaande tekst leest u een korte samenvatting over het hondenbrein. Naast het effect van knalvuurwerk op een hond staan we stil bij het verlies van inzet van een hulphond.

Een hond is een individu met een uniek karakter. Binnen de soort, ras en nestgenoten is geen één enkel individu identiek. Een karakter ontstaat uit erfelijkheid, neonatale- inprenting- en socialisatiefase, begeleiding, training en leefomstandigheden.

De hersenen van alle diersoorten zijn gelijkend. De hersenfuncties werken niet het zelfde. De hersenen onderling bij soorten en binnen de ondersoorten (rassen) verschillen in ontwikkeling. Bij honden is bewezen dat de ontwikkeling van het brein sterk beïnvloedbaar is door leefomstandigheden. Werk-en straathonden hebben twee keer zoveel capaciteit als een huishond. Ze zijn dus slimmer dan de hond die alles aangereikt krijgt.

Om de hond te begrijpen verklaren we zijn emotie en gedrag met menselijke taal. Het toe eigenen van menselijke emoties aan een hond doet een hond echter te kort. Een hond heeft een eigen denkpatroon zonder menselijke woorden.

Gedrag ontstaat uit emotie en emotie ontstaat in het brein. Een hondenbrein is het beste begrijpbaar als autistisch. Er is een over- en onderontwikkeling in hersenfuncties. Honden hebben een niet op taal gebaseerd gedachtenpatroon. Honden denk in context en maken zeer specifieke koppelingen of associaties. Horen, zien, voelen, ruiken.

Voorbeeld van specifieke associatie:

We kunnen een hond leren de voordeur te openen. Dat wil zeggen alleen specifiek die deur waarbij de omgeving steeds exact het zelfde is. Enige verandering of het openen van een andere deur moet de hond aanleren. Dit wordt conditionering genoemd.

Voor het succesvol aanleren van een menselijke wens, moet de eerste associatie/koppeling altijd een positieve ervaring zijn.

Voorbeeld negatieve associatie:

Een pup gaat voor het eerst meerijden in een auto. De pup wordt wagenziek en voelt zich ziek. De pup heeft de koppeling gemaakt dat hij van autorijden pijn en ongemak gaat voelen. De onprettige koppeling is gemaakt.

Door een juiste opvoeding/begeleiding/training kan een negatieve associatie soms omgebogen worden. Of kan het onprettige gevoel verminderen.

Alles wat een pup ervaart in de neonatale fase blijft het verdere leven ervaren worden als normaal. Deze fase is zeer belangrijk om harde geluiden als veilig te laten voelen. Alle indrukken die daarna komen valt onder gewenning. Kan een hond niet wennen aan een prikkel dan stapelt hij stress. Pups die gefokt zijn voor de politie en jacht worden in de neonatale fase blootgesteld aan harde geluiden zoals een schot. Daarbij worden deze gebruiksgroepen gericht gefokt op aangeboren eigenschappen die passend zijn voor hun toekomst.

Aangenomen kan worden dat puppy's die bedoeld zijn als huishond in de eerste levensfase niet blootgesteld worden aan harde geluiden zoals vuurwerk of een schot. Tijdens de socialisatie fase, wanneer de pup bij zijn nieuwe eigenaar woont bepalen factoren of de pup went aan harde geluiden of (matig) ongemak blijft voelen.

In een gecontroleerde omgeving kan een pup bij een vuurwerktraining een positieve koppeling met legaal vuurwerk maken. Trainen voor een knal van een cobra is zeer dier onvriendelijk en is daardoor onmogelijk.

Ondanks dat een hond eerder geen angst van vuurwerk had kan dit alsnog door een slechte ervaring ontstaan. Een negatieve ervaring werkt zeer sterk op het hondenbrein. Wanneer de negatieve ervaring eenmalig was en er geen andere overprikkeling bij komt, kan het nare gevoel redelijk terug gebogen worden.

Omdat een hond in context denkt kan hij de nare ervaring koppelen met iets anders dan de oorzaak. Een hond associeert ook andere elementen met een nare ervaring. Zoals bij het schrikken van knalvuurwerk; de mens die er bij was, een toevallige fietser, het geluid van het stoplicht, de regen enzovoort.

Voorbeeld associatie van positief naar negatief:

Een hond heeft geen angst voor vuurwerk. Hij loopt los in een weiland. Op het zelfde moment dat een jager een schot lost, loopt de hond tegen schrikdraad. De hond heeft nu de koppeling gemaakt dat een schot/harde knal pijn veroorzaakt. Een negatieve associatie.

Voorbeeld associatie verleggen:

Nogmaals een hond denkt in context. Wat is er bij hem op het moment dat er een levensbedreigende situatie voordoet. Een hond is niet bang voor vuurwerk. De hond loopt voorbij een prullenbak waarin een rotje afgaat. Schrikreactie, de prullenbak is bedreigend. Negatieve koppeling voor prullenbak.

Nog een voorbeeld:

Hond dreigt aangevallen te worden. Eigenaar tilt hond op en houdt hem stevig vast. De hond kan niet vluchten. De man wordt flink gebeten door de aanvallende hond. Een zeer stressvolle enge situatie. De hond van de eigenaar heeft geen negatieve koppeling/associatie met de aanvallende hond gemaakt maar met de eigenaar. De hond wordt en blijft zeer angstig voor zijn eigenaar.

Stapelen

Om het verwerken van prikkels te begrijpen nemen we de mens als voorbeeld. Je slaapt in de ochtend door de wekker heen en wordt te laat wakker. Je kan je broek niet vinden en hebt geen

tijd voor koffie. Je hebt nu drie negatieve momenten achter elkaar. Je blaast tussen je lippen om stoom af te blazen. Je spanning is lager maar niet verdwenen. Wanneer je buiten komt blijken de ramen van de auto bevroren. Je moet krabben en je doet dit met irritatie. Vervolgens komt die vervelende buurman je vertellen dat je de vuilniszakken tijdig moet opruimen. Je ontploft. De buurman is voor altijd een ouwe zeurneus en je dag is verpest. Een mens wordt of boos of teneer geslagen.

Prikkels kunnen positief en negatief zijn. Zowel bij mensen als bij honden. Elke prikkel vraagt een verweking in het brein. Het is bij hondengedrag heel belangrijk om te begrijpen dat een opbouw van negatieve prikkels een grote oorzaak zijn van negatieve associaties. Dit is één van de belangrijkste oorzaken van angst en trauma.

Bij stapelen van prikkels kan een hond niet herstellen van één enkele prikkel. Ongeveer zoals een mens reageert ook de hond. Een hond uit dat alleen anders. Oerlijk en dierlijker. Met blaffen verdediging of wegkruipen en dichtslaan.

Een spannende gebeurtenis is een zeer grote prikkel (informatie golf). Wanneer er genoeg tijd verstrijkt heeft het hondenbrein kans om de gebeurtenis als onbelangrijk te categoriseren. Wanneer er tussen twee spannende gebeurtenissen een redelijke tijd zit kan er een milde angstreactie ontstaan. Echter wanneer spannende gebeurtenissen elkaar opvolgen heeft de hond geen tijd om te herstellen en ontstaat er een angst. In alle drie de situaties is de begeleiding van de mens zeer belangrijk.

Angst voor harde geluiden

Angst is een normale en gezonde emotie. Het is een overlevingsstrategie om te overleven in een bedreigende situatie. Angst is niet altijd reëel. Maar bewezen is dat honden terecht bang mogen zijn voor knalvuurwerk!

Een hond verstijft bij schrikken. Hierdoor komt er druk op de spieren en gewrichten. Denk eens na wat schrikken met jouw menselijke doet. Wetenschappers denken dat honden die al lichamelijk pijn hebben (bijvoorbeeld artrose) gevoeliger zijn om een angst voor geluid te hebben ontwikkelen.

Een hond voelt in meer of mindere mate pijn in zijn lichaam. Het schrikken van een harde knal wordt daardoor gekoppeld aan lichamelijke pijn.

In de praktijk

Kindervuurwerk, categorie 1 lijkt onschuldig maar de hond met (milde) angst kan geen onderscheid maken tussen type vuurwerk. De hond heeft associaties gemaakt met de geur, het type geluid, de plekken waar het af gaat enzovoort. Elke herinnering/associatie zegt hem, er komt lijden, ik ben in gevaar.

In de gemeente Oss start het afsteken van extreem knalvuurwerk in het nieuwe schooljaar. Opvallend is dat dit geen legaal vuurwerk categorie één betreft. Half oktober tijdens en na de herfstvakantie is er een toename van dit illegale knalvuurwerk.

Het effect op een hulphond

Alle type hulphonden onder één noemer worden assistentiehonden genoemd. Alle type zijn

medische hulpmiddelen die ingezet worden om mensen met een medische zorgvraag te helpen. Dit hulpmiddel is vierentwintig uur per dag beschikbaar voor de zorgvrager. Een assistentiehond vervangt niet alleen menselijke zorg maar het kan ook zorg verlenen wat voor een mens onmogelijk is. Denk aan het signaleren van een ontregelde insuline spiegel en epilepsie.

Verstrekking en kosten

De verstrekking van een hulp- geleide en signaalhond komt uit de AWBZ, de zorgverzekeraar. Aanschaf ligt tussen de €25.000 en €35.000. Daarbij krijgt de gebruiker een maandelijkse onkostenvergoeding van €92. Bij een werktermijn van acht jaar is dit €8.800.

Een hond kan alleen hulphond zijn onder uitstekende omstandigheden. De leefomgeving en band met zijn mens hoort positief te zijn. Een assistentiehond is geselecteerd en getest op specifieke eigenschappen. Waarna zijn karakter en talenten worden gematcht met een mens.

Vuurwerk tijdens de jaarwisseling is opgenomen als immaterieel cultureel erfgoed. Dit is een viering die wij delen met familie, vrienden en buurtgenoten. Ook mijn gezin geniet van deze traditie. Iedereen met een huisdier of hulphond weet vooraf wat er komen gaat en kan hier op anticiperen.

Waar niemand zich op kan voorbereiden, zijn de onverwachte en veelvuldig harde knallen in een tijd waar dit niet is toegestaan.

Een hulphond is niet bomproef. Een vuurwerk knal is een onnatuurlijk geluid. Politie en jachthonden zijn in hun neonatale fase en in hun training blootgesteld aan knallen. Toch is dit geen garantie. Een huishond en hulphond schrikken heftig bij een confrontatie. Het langdurig gedogen van vuurwerk, drie maanden in 2019, heeft een groot effect op welzijn van dier en mens. Wanneer een hond een negatieve associatie heeft gemaakt, en langdurig geconfronteerd wordt met het gevaar, gaat de hond andere elementen koppelen. Denk aan geluiden van een winkelwagen, het vallen van een vork, de geur van een lucifer, de mens die steeds erbij was toen de knal zich voordeed.

In de laatste maanden van 2019 zijn er korte en lange momenten geweest dat ik geen gebruik kon maken van mijn hulpmiddel. Enkele klussen zoals boodschappen kan ik overdragen aan een mantelzorger. Zelfzorg, medische en lichamelijke verzorging is een privé aangelegenheid die niet aan een mantelzorger of buur gevraagd kan worden. Deze situatie zijn niet alleen privé, ze doen voor op ongeplande tijden. Gebruikers van een hulphond hebben voor de AWBZ wet bewezen geen gebruik te kunnen maken van reguliere- en mantelzorg. Een hulphond is een hulpmiddel wat vierentwintig uur per dag zorg geeft. Betaalde zorg zoals verpleging en verzorging is voor gebruikers van hulphonden onvoldoende geschikt voor de constante hulpvragen. Feitelijk is het zo dat wanneer ik jeuk op mijn voet heb, mijn hulphond mijn sok uittrekt en mijn voet kan krabben. Wanneer ik naar de toilet moet doet de hulphond de deur open en dicht. Hij pakt en geeft toiletpullen aan, opent de pedaalemmer en kan helpen met omkleden. Geen mantelzorger, geen buur, geen professionele hulp kan deze taken overnemen.

Onkosten

In de laatste maanden van 2019 heb ik onkosten gehad om mijn hulphond te ondersteunen met medicatie en supplementen. Dit was €200. Thuiszorg €600. Daarbij heeft de gedragskundige van de hulphondenschool onkosten gemaakt voor begeleiding wat buiten de vergoeding van de

zorgverzekeraar valt.

Naleving en uitvoering van de de APV is de verantwoordelijkheid van de Burgemeester en de handhaver. Als het terreur van knalvuurwerk zich eind 2020 herhaald, verhaal ik de onkosten aan de verantwoordelijke van handhaving.

Wat vindt u belangrijker? Het gedogen en beperkt handhaven van extreem knalvuurwerk of Medische zorg voor burgers, naleven toegankelijkheid en dierwelzijn?

Tekst: T. Dibbits

Geredigeerd door: hondengedragkundige J. Leuken

Bron: Hulphondenschool de Click, S.Sengers, hondenschool Kersten, Stichting Gebruikers Assistentiehonden, doggo.nl